

Verslag Platform Bodembeheer – online bijeenkomst 5 december 2022 **Een Europese Bodemstrategie voor Nederland**

Het Platform Bodembeheer organiseerde op Wereldbodemdag, 5 december 2022, een bijeenkomst over Europa. Want internationaal neemt de belangstelling (of urgentie) voor goed functionerende bodems hand over hand toe. De bijeenkomst zette de belangrijkste ontwikkelingen op een rij.

Wereldbodemdag

Al sinds 2014 is het ieder jaar op 5 december Wereldbodemdag, ingesteld door de Verenigde Naties. Deze Wereldbodemdag is bedoeld om aandacht te vragen voor het belang van een gezonde en vitale bodem en ook voor de bedreiging hiervan door allerlei vormen van bodemdegradatie. Het mondiaal erkende SDG-doel 15.3 streeft naar herstel van (bodem)ecosystemen. Ook in de Europese Unie staat bodem weer volop in de aandacht. Er is een Europese Bodemmissie gelanceerd, de Europese Commissie heeft vorig jaar de bodemstrategie hernieuwd, waarin het herstel van ecosysteemdiensten en het stoppen van bodemdegradatie centraal staat. In 2023 wordt Europese bodemwetgeving verwacht.

Tijdens de online bijeenkomst van het Platform Bodembeheer hebben we stilgestaan bij de initiatieven die er wereldwijd zijn genomen in het kader van Wereldbodemdag. Gerard Doornbos van de Nederlandse Bodemkundige Vereniging was aanwezig om bekend te maken wat in Nederland de Bodem van het Jaar 2023 is geworden. In bijgevoegde presentatie is de Bodem van het Jaar weergegeven. De winnende foto is geschoten door Jan Bokhorst, een gekende bodemonderzoeker en voor zijn pensionering verbonden aan het Louis Bolkinstituut. Zijn foto van zeeklei in de Flevopolder zet de ontwikkel van de (jonge) bodem neer. De foto laat zien hoe belangrijk bodemleven en organisch stof zijn voor een vitale bodem.

Europa en bodem

Er is internationaal dus veel aandacht voor de bodem. Op 5 december zijn wij daarom in gesprek gegaan met enkele insiders die de Europese ontwikkelingen op de voet volgen. Allereerst kwamen Mariska van Hintum en Gita Maas aan het woord van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. Zij 'vertegenwoordigen' ons land en brengen daar de Nederlandse punten in. Ook kijken ze naar de aanstaande implementatie van Europese bodemregels.

Daarna ging Margot de Cleen van Rijkswaterstaat in op de impact van Europese ontwikkelingen naar gebieden in Nederland. Ze kondigde een grote verandering aan, de titel van haar presentatie luidde dan ook 'Anders kijken, anders denken, anders doen'. In essentie was haar boodschap: de bodem en dan vooral een streven naar gezonde bodem, zou centraal moeten staan in de toekomstige ontwikkeling van Nederland. We zullen tegen systeemgrenzen aan moeten lopen en dan zijn andere keuzes dan voorheen nodig. Dat betekent onder meer dat we de bodemkwaliteit beter en meer moeten volgen (monitoren) en gezamenlijk verantwoordelijkheid nemen voor een gezonde bodem. Daarbij verwijst ze naar een recente ontwikkeling: water en bodem sturend voor de ruimtelijke planvorming en de maatregelen die op 25 november door Minister Harbers op een rij zijn gezet in een brief aan de Tweede Kamer.

In gesprek

Na deze inkijkjes in de Brusselse keuken spraken we in de bijeenkomst over de gevolgen van deze ontwikkelingen. Thijs Vlaar (gemeente Amsterdam) en Alfred Huinder (provincie Groningen) hadden vooraf de ontwikkelingen bestudeert en ook anderen reageerden. De belangrijkste reacties waren:

- De toenemende aandacht vanuit Europa voor de bodem wordt in haar algemeenheid als een goede ontwikkeling gezien. Thijs Vlaar noemt de verbreding van het beleid als voorbeeld. Het doet recht aan wat in de praktijk al een tijdje aan de gang is: we moeten wel breder en beter naar de bodem kijken. Het zou mooi zijn als daar handvatten voor beschikbaar komen. En Alfred Huinder noemt de gezonde bodem als nieuw streven. Dat is hard nodig, maar roept ook vragen op: wat is een gezonde bodem, wat betekent dat voor ons normenhuis, wat doet dit met staatssteun, wat als er regels komen waar we niet aan kunnen voldoen? Minke Siemensma (provincie Noord-Brabant) vraagt zich af hoe je bodembiologie meet.
- Bart van de Mark (gemeente Ede) merkt op wat je iedereen ziet denken: hier zijn we nog lang niet klaar voor. En dat wordt in het gesprek duidelijk. We zijn nog niet gewend aan een holistisch bodemverhaal, we kennen de definities niet, de instrumenten zijn niet voor handen. We zullen moeten anticiperen. Is dit een transitie dat altijd gepaard gaat met chaos en onduidelijkheid? Wellicht wel, maar we zullen met ons nieuwe bodemverhaal de boer op moeten, andere stakeholders betrekken. En we zullen snel een gedeelde kennisagenda moeten ontwikkelen. En laten we wel zijn: morgen beginnen betekent niet morgen klaar. De term geleidelijke overgang valt. Genoemd worden de living labs en light houses die Europa start (met subsidiemogelijkheid): een mooie manier om geld te verwerven en om onze bodempopgaven in Europa bekend te maken.
- Het ministerie onderschrijft aan het slot van de bijeenkomst de gedeelde reacties. En ze beseft ook dat er nog heel veel moet worden uitgewerkt. "We hebben daar zelf de hand in", is de boodschap. Met andere woorden: laten we kiezen voor een actieve en gezamenlijke aanpak en zorgen dat de Europese regels in ons voordeel werken. Met elkaar in beeld brengen waar de kansen liggen, waar het schuurt. Input zoals in deze bijeenkomst verzameld is hard nodig om invloed te kunnen uitoefenen.